

ΠΕΡΙ ΕΥΠΟΪΑΣ ΚΑΙ ΑΠΛΗΣΤΙΑΣ

Επίκαιρες ομιλίες του Αγίου Γρηγορίου Νύσσης υπέρ της κοινωνικής και φιλάδελφης αλληλεγγύης εν μέσω οικονομικής κρίσεως.

Ο μεγάλος θεοφόρος Πατέρας της Ορθοδόξου Εκκλησίας Άγιος Γρηγόριος Νύσσης συνέγραψε κατά τα έτη 382 και 384 μ.Χ. δύο απaráμιλλες ομιλίες, οι οποίες αποτελούν τις θεμελιώδεις βάσεις της φιλάδελφης και φιλόανθρωπης κοινωνικής αλληλεγγύης που είναι τόσο επιτακτική και επιβεβλημένη ιδιαίτερα στους χαλεπούς καιρούς της γενικότερης πνευματικής κοινωνικής και οικονομικής κρίσεως, την οποία βιώνει η Ελλάδα.

Συγκλονιστικά όσα γράφει ο Άγιος Γρηγόριος ωσάν να γράφθηκαν σήμερα. Είναι τόσο διαχρονικά και τόσο τραγικά επίκαιρα σε σημείο που θα μπορούσε να σκεφθεί κάποιος ότι ο ιερός Πατέρας ζούσε την τραγικότητα του σήμερα. Γράφει λοιπόν ο Άγιος Γρηγόριος: «Και η περίοδος αυτή μας έφερε μεγάλη αφθονία γυμνών και αστέγων. Υπάρχουν πλήθη αιχμαλώτων στις πόρτες του καθενός. Δε λείπει ούτε ο ξένος ούτε ο μετανάστης και είναι εύκολο να δεις παντού το απλωμένο χέρι που ζητά. Σπίτι τους αυτοί έχουν το ύπαιθρο, καταφύγιο τους είναι οι στοές και τα αδιέξοδα και τα πιο ασύχναστα σημεία της αγοράς. Και όπως οι νυχτοκόρακες και οι κουκουβάγιες, φωλιάζουν μέσα στις τρύπες. Ενδύματα τους είναι τα καταξεσχισμένα κουρέλια. Γεωργία είναι η γνώμη αυτών που ελεούν. Τροφή τους ότι τους πέσει από όποιον τους συναντήσει. Ποτό τους οι πηγές όπως στα άλογα. Ποτήρι τους η βαθουλωμένη παλάμη. Αποθήκη τους είναι ο κόρφος τους και αυτός αν δεν είναι σχισμένος αλλά κρατάει ότι κρύβουν σ' αυτόν. Τραπέζι τους αποτελούν τα γόνατά τους βαλμένα κοντά-κοντά. Κρεβάτι τους το έδαφος, λουτρό τους ένα ποτάμι ή μία λίμνη, που ο Θεός παραχώρησε σε όλους κοινό, που δεν κατασκεύασε άνθρωπος. Πλανόδιος ο βίος τους και αγρίου ζώου, ενώ δεν ήταν τέτοιος από την αρχή, αλλά έγινε τέτοιος από τη συμφορά και την ανάγκη.

Και εσύ ο εγκρατευτής μπορείς να βοηθήσεις ικανοποιητικά με τα παρακάτω. Δείξε συμπάθεια στους αδελφούς σου που δυστυχούν. Ότι στερήσες την κοιλιά σου, δώσε το στον πεινασμένο. Ο φόβος του Θεού ας γίνει ο δίκαιος επανορθωτής. Θεράπευσε με φρόνιμη εγκράτεια δύο πάθη αντίθετα μεταξύ τους, το δικό σου κόρο και την πείνα του αδελφού σου. Το ίδιο κάνουν και οι γιατροί, από άλλους αφαιρούν κάτι και σε άλλους συμπληρώνουν, ώστε προσθέτοντας και αφαιρώντας να εξασφαλιστεί η υγεία καθενός. Πεισθείτε από καλή προτροπή και αγαθή προαίρεση. Ας ανοίξει ο λόγος τις πόρτες και τις τσέπες των ευπόρων και η συμβουλή ας οδηγήσει τον φτωχό στο σπίτι εκείνου που έχει.

Ας μην πλουτίσεις με τα πολλά σου λόγια τους πονεμένους, ας προσφέρεις σ'αυτούς και σπίτι και τραπέζι και κρεβάτι.

Κοντά σ'αυτούς υπάρχουν κι άλλοι φτωχοί και άρρωστοι, πεσμένοι εδώ και εκεί. Ας προσέχει ο καθένας τους γείτονές τουΑγκάλιασε τον ταλαιπωρημένο σαν να είναι χρυσάφι , αγκάλιασε τον όπως την ίδια σου την υγεία , τη σωτηρία της γυναίκας σου, των παιδιών σου, των υπηρετών σου και όλου του σπιτιού σου. Ο φτωχός και άρρωστος είναι διπλά φτωχός . Οι υγιείς φτωχοί μπορούν και πηγαίνουν από σπίτι σε σπίτι σ'εκείνους που έχουν, αλλά και καθισμένοι στα περάσματα των δρόμων παρακαλούν όλους τους περαστικούς. Αυτοί όμως που τους έχει δέσει η νόσος τους, εγκάθειρκοι σε στενά καταλύματα και σε στενές γωνίες....περιμένουν εσένα τον ευλαβή και φίλο των πτωχών Πήγαινε σ'αυτόν που έχει ανάγκη και γίνε τροφοδότης του γρήγορα και με προθυμία. Η προσφορά δεν είναι ζημία, μη φοβηθείς. Ο καρπός της ελεημοσύνης βλασταίνει πλούσιος. Σπείρε δίνοντας και θα γεμίσεις το σπίτι σου από αγαθή σοδειά.

Βέβαια θα μου αντιπροτείνεις: Είμαι φτωχός κι εγώ. Ας είναι. Ας το πάρουμε ως δεδομένο. Δώσε όμως ότι ελάχιστο έχεις. Ο Θεός δε μας ζητά πάνω από τη δύναμή μας. Εσύ δώσε ψωμάκι, ο άλλος ένα ποτήρι κρασί, ο άλλος ένα ρούχο και έτσι με την συνεισφορά των πολλών αντιμετωπίζεται η συμφορά του ενός . Βλέπεις ότι και η πεντάρα της χήρας ξεπερνά τις προσφορές των πλουσίων; Γιατί αυτή άδειασε το ταμείο της από ότι είχε, ενώ οι άλλοι που είναι εύποροι ούτε την πεντάρα δεν έβγαλαν από το ταμείο τους.

Μην περιφρονήσεις αυτούς τους κατάκοιτους, ωσάν να μην είναι άξιοι για τίποτα. Σκέψου ποιοι είναι και θα βρεις την αξία τους. Έχουν πάρει την μορφή του Σωτήρα μας Χριστού. Ο φιλόανθρωπος Κύριος τους δάνεισε το ίδιο του το πρόσωπο για να μαλακώνουν με αυτό τους σκληρούς και εχθρούς των φτωχών.Αυτοί είναι οι ταμίες των ουρανίων αγαθών που προσδοκούμε, οι πυλωροί (θυρωροί) της Τριαδικής Βασιλείας, αυτοί που μετά θάνατον ανοίγουν τις πόρτες στους καλοσυνάτους και τις κλείνουν στους σκληρούς και μισανθρώπους. Ανάλογα με την περίπτωση αυτοί οι φτωχοί είναι σφοδροί κατήγοροι και συνήγοροι αγαθοί. Και συνηγορούν και κατηγορούν όχι απλώς μιλώντας, αλλά κάτω από το Η έυποιοία (ευεργεσία) είναι αυτή που συγκρατεί τη ζωή, μητέρα των φτωχών, δάσκαλος συνετός των πλουσίων, καλή τροφός των νέων, γηροκόμος των ηλικιωμένων , ταμείο να λαμβάνουν όσοι έχουν ανάγκη, κοινό λιμάνι για όσους ατυχούν . Μοιράζει την πρόνοια της σε κάθε ηλικία και κάθε είδος συμφορά. Έτσι η ευεργεσία καλεί κοντά της όλους όσους αντιμετωπίζουν δύσκολες περιστάσεις και σε όσους την πλησιάζουν μοιράζει όχι τιμές αλλά θεραπεία συμφορών. Είναι ανώτερη από κάθε επαινετή πράξη, παρακαθήμενη του Θεού, φίλη του αγαθού. Έτσι, βέβαια, φαίνεται ο ίδιος ο Θεός ότι έπραξε όλες τις αγαθές και φιλόανθρωπες πράξεις. Με αυτούς τους τρόπους, όπως ανέφερα, χορταίνει τον πεινασμένο και τον διψασμένο, ποτίζει και ντύνει τον γυμνό.

Για όσους κακοπαθούν κανένας λόγος και για όσους πένονται καμία φροντίδα συμπαθείας; Τι σκληρή γνώμη! Ένας άνθρωπος βλέπει έναν άλλο άνθρωπο να στερείται ψωμί και να του λείπει η απαραίτητη ζωογόνηση από την τροφή και δεν τον βοηθά πρόθυμα παρέχοντας του τη σωτηρία, αλλά αδιαφορεί και τον αφήνει, σαν ένα θαλερό φυτό που ξηραίνεται θλιβερά από έλλειψη νερού, τη στιγμή που πλημμυρίζει από αφθονία και μπορεί να διοχετεύσει σε πολλούς ανακούφιση από τα υπάρχοντα του

Ας μην τα χαρίζουμε όλα στην σάρκα, ας ζήσουμε λίγο και για τον Θεό. Η ευχαρίστηση που προσποριζόμαστε από την απόλαυση ικανοποιεί ένα μικρό τμήμα της σάρκας , τον φάρυγγα και το στομάχι μας. Η ευσπλαχνία όμως και η ευεργεσία είναι πράγματι αγαπητά στο Θεό και κάνουν Θεό εκείνον που τα ασκεί και παράδειγμα για μίμηση του αγαθού, για να υπάρχει εικόνα της πρώτης και ακήρατης Ύπαρξης που υπερβαίνει κάθε νόυ.....Να μην είναι όλα δικά μας, ένα μέρος ας είναι και των πτωχών που αγαπά ο Θεός. Όλα είναι του Θεού, του κοινού Πατέρα μας κι εμείς είμαστε αδελφια, αφού προερχόμαστε από τον ίδιο Πατέρα. Το άριστο και πιο δίκαιο είναι να απολαμβάνουν οι αδελφοί ίσα μερίδια κλήρου., Το δεύτερο, αν ο ένας ή ο άλλος ιδιοποιηθεί το

περισσότερο, οι υπόλοιποι ας μοιραστούν το μέρος. Κι αν κάποιος θέλει να γίνει κύριος όλων γενικά αποκλείοντας τους αδελφούς ακόμη και από αυτό το τρίτο ή το πέμπτο, αυτός είναι τύραννος ωμός, βάρβαρος ανήμερος, θηρίο που το ευχαριστεί μόνο το φαγητό ή μάλλον είναι και από τα θηρία πιο άγριος.

Αν ο λύκος δέχεται και άλλο λύκο και πολλά σκυλιά στο τραπέζι του και μαζί σπαράζουν το θήραμα τους, ωστόσο ο αχόρταγος και άπληστος άνθρωπος δεν παίρνει συμμετοχή στο πλούτο του και κανένα συνάνθρωπό του. Σου είναι αρκετό το μετρημένο τραπέζι, μην ανοιχτείς στο πέλαγος του ακόλαστου φαγοποτιού.....

Να κάνεις χρήση, όχι κατάχρηση..... Επίτρεψε στον εαυτό σου μία μετρημένη απόλαυση. Μη παραφερθείς από την μανία των ηδονών. Μη είσαι εσύ ο πιο αχρείος από όλα γενικά τα ζώα. Μη γεμίζεις τη μία κοιλιά σου με τον ιδρώτα πολλών κυνηγών, σαν ένα βαθύτατο πηγάδι που δεν το γεμίζουν τ' αμέτρητα χέρια όσων θέλουν να το επιχώσουν..... Για τους παραδομένους στην τρυφή (απόλαυση) ούτε ο βυθός της θάλασσας δεν μένει ανενόχλητος.

Ποια είναι τα επακόλουθα όσων είναι δούλοι της τρυφής; Είναι υποχρεωτικό η κακία, όπου ενσκήπτει σαν αρρώστια, να σέρνει μαζί της όλα εκείνα που την ακολουθούν. Γι' αυτό όσοι παραθέτουν το τραπέζι των απολαύσεων ωθούνται για τις ανάγκες τους στις κατασκευές μεγαλοπρεπών κτιρίων και την πολλή ευπορία τους τη δαπανούν στο μέγεθος των σπιτιών τους και στον περιεργό διάκοσμο Εκτός από αυτά φτιάχνουν ωραία ανάκλιτρα, φροντίζουν να έχουν ενδύματα πολύχρωμα και φανταχτερά, φτιάχνουν ακριβά τραπέζια από ασήμι....

Ενώ γίνονται όλα αυτά στα σπίτια τους, περιμένουν πεσμένοι στην εξώπορτα μύριοι εξαθλιωμένοι, άλλοι με έλκη δυσβάσταχτα, άλλοι με βγαλμένα μάτια, άλλοι που κλαίνε γι' αναπηρία στα πόδια, μερικοί από αυτούς που σέρνονται ολότελα στη γη και τους λείπουν όλα τα άκρα. Και ενώ φωνάζουν γοερά δεν ακούγονται, γιατί εμποδίζει ο ήχος των αυλών και τα τραγούδια τα αυτοσχέδια και τα πλατιά γέλια και οι καγχασμοί. Κι αν κάποτε ενοχλήσουν περισσότερο στις πόρτες, ορμά από κάπου ο αναιδής θυρωρός του άσπλαχνου ιδιοκτήτη, τους διώχνει με τα ξύλα, τους φωνάζει σκυλιά και ξανασχίζει τις πληγές τους με το μαστίγιο.

Φεύγουν οι αγαπητοί του Χριστού, οι οποίοι αποτελούν το κορύφωμα των εντολών χωρίς να τους δοθεί λίγο ψωμί ή λίγο φαί, αλλά κερδίζουν τας από πάνω ύβρεις και χτυπήματα.

Αν αυτά τα βλέπει ο Θεός, όπως βέβαια και τα βλέπει, ποια νομίζετε εσείς οι εχθροί των φτωχών ότι θα είναι η κατάληξη του βίου σας; Και παρουσιάζεται να γογγύζει γοερά και να στενάζει εκείνος που έζησε μέσα στη βύσσο και τώρα ασφυκτιά μέσα στην άβυσσο των κακών. Άλλος πάλι καταδικάστηκε σε θάνατο απροσδόκητο. Από βραδύς λογάριζε το αυριανό φαγητό, αλλά δεν πρόλαβε το φώς της αυγής. Μη γίνεστε θνητοί στην πίστη και αθάνατοι στην απόλαυση. Αυτά πιστεύουν όσοι θέλουν να κολακεύουν την σάρκα με κάθε τρόπο ως οικοδεσπότες που θα συνεχίζουμε χωρίς διάδοχο, ως κύριοι παντοτινοί των γηίνων αγαθών Και όλα αυτά συχνά ακόμη στα γηρατιά μας, όταν έχει φτάσει το φθινόπωρο της ζωής, όταν είναι κοντά ο χειμώνας του θανάτου και δεν λείπει από τη ζωή μας ένας κύκλος των χρόνων αλλά τρεις ή τέσσερις ημέρες.

Ας αναλογισθούμε λοιπόν εμείς οι λογικοί, ότι η ζωή είναι παροδική και ο χρόνος περνά κι είναι άστατος και ασταμάτητος, όπως το ρεύμα του ποταμού, που παρασέρνει ότι βρεθεί μέσα του προς το τέλος του αφανισμού. Και μακάρι, αφού είναι σύντομη και σημαδεμένη από τη φθορά, να ήταν ανεύθυνη. Αλλά αυτό είναι το επικίνδυνο. Για κάθε ώρα αλλά και για λόγους που λέμε, οφείλουμε απολογία στον αδέκαστο κριτή